

ПЕРЕДУМОВИ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ІНСТРУМЕНТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

PREREQUISITES FOR THE USE OF SOCIAL NETWORKS AS A TOOL OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING FOR STUDENTS OF NON-PHILOLOGICAL SPECIALTIES

Застосування інноваційних технологій у процесі іншомовної підготовки фахівців залишається актуальним завжди. Стаття актуалізує питання діджиталізації в освіті, необхідності пошуку шляхів підтримки мотивації студентів під час вивчення іноземної мови в умовах дистанційної та змішаної форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти України, тому пропонується розглянути суспільні та педагогічні умови застосування соціальних мереж як одного з інструментів навчання іноземної мови в закладах вищої освіти, що сприятиме активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення іноземної мови як під час онлайн-занять, так і самостійно.

Проведене дослідження довело, що сучасні студенти використовують соціальні мережі в повсякденному спілкуванні, для пошуку інформації різного характеру, для перегляду розважального контенту як українською, так і іноземними мовами; частина створюють та розміщують власний контент.

Доведено, що соціальні мережі можуть бути інструментом навчання іноземної мови, адже в межах дослідження встановлено, що вже сьогодні значна кількість студентів використовують їх для самонавчання. Також анкетування здобувачів вищої освіти довело їхню зацікавленість у застосуванні соціальних мереж у процесі іншомовної підготовки в закладі вищої освіти.

Однією з важливих педагогічних умов запровадження соціальних мереж у процес іншомовної підготовки студентів є трансформація мислення сучасних викладачів, рівень сформованості цифрової компетентності, який часто потребує вдосконалення. Сучасному викладачу іноземної мови у вищій школі необхідно змінити вербальний стиль введення навчального матеріалу та стати інноватором, щоб зацікавити студентів – покоління Digital Natives.

Доведено, що соціальні мережі можуть стати інноваційним інструментом як безпосередньо на занятті іноземної мови в закладі вищої освіти, так і під час виконання домашніх та самостійних робіт, зокрема можна писати пости іноземною мовою за визначеною тематикою, створювати і розміщувати розмовні та відеосторіс іноземною мовою, розробляти групові проекти тощо.

Ключові слова: *іншомовна підготовка, діджиталізація в освіті, соціальні мережі, навчання іноземної мови, студенти немовних спеціальностей.*

The use of innovative technologies in the process of foreign language training is always relevant. The article highlights the issue of digitalization in education, the need to find ways to support students' motivation during a foreign language in remote and mixed forms of organization of the educational process in free economic education of Ukraine, so it is proposed to consider social and pedagogical conditions of social networks education, which will enhance the cognitive activity of students in the process of learning a foreign language both during online classes and independently.

The study proved that modern students use social networks in everyday communication, to search for information of various kinds, to view entertaining content in both Ukrainian and foreign languages; a certain part creates and places its own content.

It is proved that social networks can be a tool for learning a foreign language, because the study found that today a significant number of students use them for self-study. Also, a survey of applicants for higher education proved their interest in the use of social networks in the process of foreign language training in the Free Economic Zone. One of the important pedagogical conditions for the introduction of social networks in the process of foreign language training of students is the transformation of thinking of modern teachers, the level of formation of digital competence, which often needs improvement. A modern foreign language teacher in the Free Economic Zone needs to change the verbal style of introducing educational material and become an innovator in order to interest students – the generation of Digital Natives.

It is proved that social networks can become an innovative tool both directly in foreign language classes in freelance and in homework and independent work, in particular it is possible to write posts in a foreign language on a particular topic, create and post conversational and video stories in a foreign language, develop group projects etc.
Key words: *foreign language training, digitalization in education, social networks, foreign language teaching, students of non-language specialties.*

УДК 378.14.014.13
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/42.35>

Соломаха А.В.,
канд. філол. наук,
доцент кафедри іноземних мов і
методик їх навчання
Педагогічного інституту Київського
університету імені Бориса Грінченка

Лобода О.В.,
старший викладач кафедри іноземних
мов і методик їх навчання
Педагогічного інституту Київського
університету імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Діджиталізація всіх сфер нашого життя на тлі всесвітньої пандемії 2019–2021 рр. стрімко зростає. Можна констатувати, що без цифрових засобів та інструментів, які є та продовжують створюватися, зупинилися б численні сфери життєдіяльності глобалізованого світу. Безперечно, цей процес не оминув і освітню сферу всіх рівнів, що пов'язано

з умовами, у яких опинився світ і Україна в останні роки, але насамперед з особливостями сучасних здобувачів освіти, адже «<...> у сучасному цифровому суспільстві для досягнення високої якості освітнього процесу необхідно врахувати вікові і типологічні особливості дітей поколінь Z і Альфа, а саме всебічне вивчення їхніх можливостей, прогнозування їхніх потреб у найближчому

майбутньому на основі реального знання індивідуальних особливостей» кожного здобувача, що «<...> є обов'язковою ознакою сучасного підходу до організації освітнього процесу» [1, с. 203]

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В останні два роки здійснюються численні нові дослідження питання діджиталізації в освіті, які базуються на рефлексії багатьох учителів та викладачів, адже застосування цифрових, медіа та мережових технологій стало масовим, що дозволяє експериментувати та доводити або спростувати ефективність їх застосування. Зазначимо також, що продовжуються далі наукові розвідки, присвячені використанню цифрових, медіа та мережових інструментів у процесі іншомовної підготовки студентів, а саме: упровадженню інноваційних технологій у процес іншомовної підготовки майбутніх фахівців [2, с. 129–132], застосуванню медіа та цифрових інструментів у змісті та викладанні дисциплін іншомовного циклу [3; 4; 5, с. 161–184; 6], розробленню медіасупроводу іншомовної підготовки студентів [7], підготовці педагогічних кадрів до діджиталізації в іншомовній освіті різних рівнів [8, с. 107–122], створенню інноваційного та інтерактивного освітнього середовища для підвищення ефективності занять з іноземної мови у ЗВО [9; 10, с. 138–142; 11, с. 13–23; 12, с. 92–114; 13, с. 230–242; 14, с. 129–132].

Аналіз останніх досліджень та досвіду практичної роботи науково-педагогічних кадрів кафедри іноземних мов та методик їх навчання Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка в умовах дистанційного та змішаного навчання доводить, що дидактичний інструментарій сучасного викладача іноземної мови значно розширився, що, на нашу думку, дозволяє організувати процес іншомовної підготовки студентів так, щоб їхня мотивація до опанування іноземної мови не втрачалась, незважаючи на відсутність (у разі дистанційного) або обмеженість (у разі змішаного формату навчання) безпосереднього офлайн-спілкування на заняттях іншомовного циклу у стінах університету. Окрім того, вважаємо, що поєднання традиційних та інноваційних методів, засобів та способів навчання іноземної мови лише поглиблює рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців як педагогічної, так і будь-якої іншої галузі, якщо освітнім процесом керує методично грамотний викладач-інноватор, здатний створити такі завдання, які мотивують та зацікавлюють [3, с. 6] студентів, у будь-якому форматі навчання. Можна констатувати, що цифрові технології, соціальні мережі та месенджери впливають на всі сфери життя сучасної людини, а світова пандемія призвела до того, що, як ми вже зазначали вище, без цих ресурсів функціонування світової економіки зупинилося б. Зокрема, саме завдяки

цифровим та медіаресурсам стало можливим продовження освітнього процесу на всіх рівнях, від закладів дошкільної до вищої освіти. Без сумніву, це привело також до того, що значна кількість працівників освіти вимушено повинні були зрозуміти та швидко у стислі терміни опанувати нові інноваційні для них інструменти навчання, такі, про які тільки читали в науковій та методичній літературі, а застосовували лише одиниці, ті, кого прийнято називати агентами змін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Варто також зауважити, що в умовах дистанційного навчання, у яких опинився весь світ, Україна також, першими інструментами організації освітнього процесу в Україні стали месенджери Viber та Telegram, які із простору спілкування та простого інформування про поточні події перетворилися в освітніх закладах освіти всіх рівнів, особливо середніх, на засіб навчання. Безумовно, деяка кількість українських ЗВО навесні 2020 р., коли вперше в Україні ввели карантин, фрагментарно використовували платформи електронного навчання, проте викладачі були готові та могли швидко наповнити їх освітніми матеріалами. Весною 2020 р. фактично освітня спільнота України вперше почала застосовувати Zoom та Meet, а сьогодні ці платформи стали нашою професійною буденністю. Використання ж соціальних мереж в освітніх цілях загалом і в іншомовній освіті студентів зокрема залишилося поза увагою вчителів та викладачів, окрім поодиноких новаторів.

Мета статті – проаналізувати стан використання соціальних мереж у процесі іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей, обґрунтувати необхідність їх застосування як одного з інноваційних інструментів формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Використання соціальних мереж стало важливою частиною нашого повсякденного життя. Сервіси обміну миттєвими повідомленнями, як-от Telegram, Viber, WhatsApp, та соціальні мережі, як-от Instagram, Facebook, Twitter, Tik Tok, дозволили світовому суспільству зрозуміти, що таке глобалізація, не теоретично, а практично: ми постійно перебуваємо на зв'язку з нашими рідинами, друзями та колегами вдень і вночі, з різних куточків світу. Міжнародні дослідження свідчать, що у 2020 р. понад 4,5 млрд людей зі світу користуються інтернетом, а аудиторія соціальних мереж досягла 3,8 млрд. Користувач проводить в інтернеті щодня приблизно 6 годин 43 хвилини, третина цього часу припадає на соціальні мережі. Опитування, проведене серед студентів (151 осіб) Київського університету імені Бориса Грінченка та Київського національного університету технологій та дизайну доводить, що

українське студентство майже 100% є користувачами соціальних мереж (рис. 1).

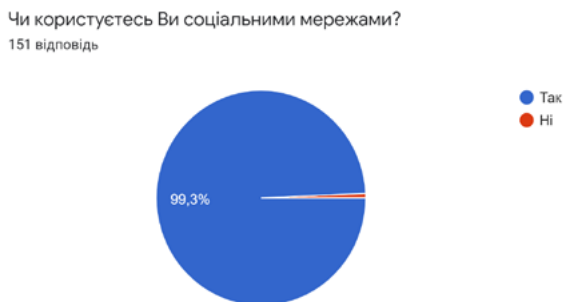

Рис. 1. Використання соціальних мереж студентами

Більшість наших студентів є користувачами Instagram (92,1%), Facebook (50,3%), Tik Tok (64,2%). Метою використання соціальних мереж у більшості опитаних є спілкування (92,7%); перегляд, читання та коментування контенту інших користувачів (80,8%); проте лише третина створює власний контент та публікує його в соціальних мережах (30,5%). Для нас цікавим було, чи використовують студенти немовних спеціальностей соціальні мережі в освітніх цілях, насамперед для покращення рівня володіння іноземною мовою. Результати анкетування встановили, що для навчання взагалі соціальні мережі використовують лише менше половини студентів (41,7%), а для опанування іноземної мови лише третина опитаних (30,5%) (рис. 2).

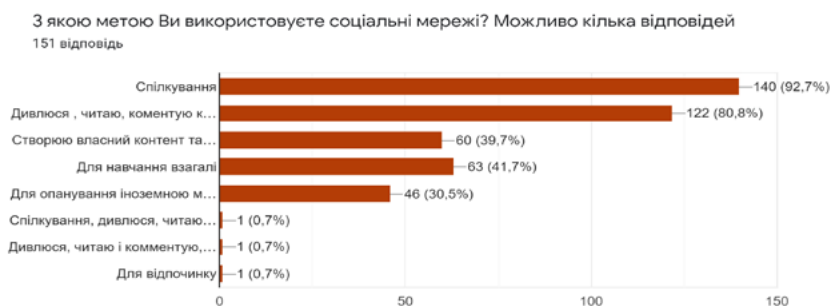

Рис. 2. Мета використання соціальних мереж

Чи проглядаєте Ви контент в соціальних мережах іноземною мовою?
151 відповідь

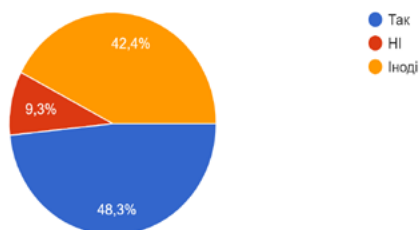

Рис. 3. Цікавість до контенту іноземною мовою

Чи робите Ви коментарі іноземною мовою?
151 відповідь

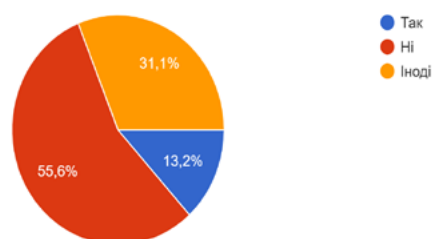

Рис. 4. Коментарі іноземною мовою

Проте контентом іноземною мовою цікавиться більшість (рис. 3), але коментарі іноземною мовою наважуються зробити небагато опитаних (рис. 4).

Також було встановлено, що більшість студентів вважають, що соціальні мережі необхідно використовувати в освітній діяльності, зокрема на заняттях з іноземної мови, під час виконання самостійної роботи тощо. Було визначено, що студенти в соціальних мережах охоче б виконували такі завдання, як:

- написання постів іноземною мовою за тематикою, що вивчається;
- записування розмовних та відеосторіс іноземною мовою;
- створення контенту різного виду (аудіо, відео, фото) іноземною мовою, написання до нього коментарів одногрупниками або ж обговорення на занятті;
- ведення обговорень-переписок іноземною мовою на задану викладачем тему;
- виконання самостійної роботи, як-от: вести блог, у якому щодня розповідати, що вивчено; ділитися своїми лайфхаками, успіхами у процесі опанування іноземної мови;
- створення індивідуальних та мережевих проєктів;
- створення портфоліо особистісних досягнень студента в опануванні іноземної мови.

Отже, використання соціальних мереж на заняттях з іноземної мови цікаве студентам, проте потребує трансформації мислення викладачів ЗВО, адже проведені дослідження довели, що стиль мислення більшості сучасних педагогів

Чи вважаєте Ви, що соціальні мережі необхідно використовувати в освітній діяльності з метою поглиблення іншомовної комунікативної компетентності
151 відповідь

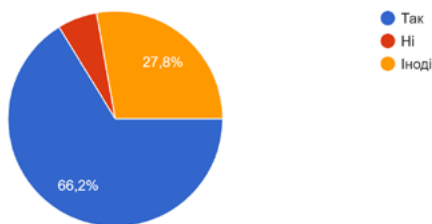

Рис. 5. Необхідність використання соціальних мереж для поглиблення ІКК

Чи використовують викладачі соціальні мережі з освітньою метою?
151 відповідь

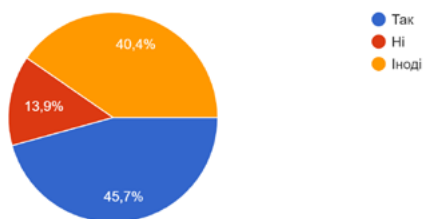

Рис. 6. Використання соціальних мереж викладачами з освітньою метою

[15, с. 3–10] тяжіє до абстрактно-логічних побудов, їм властивий вербальний стиль уведення навчального матеріалу, оскільки це покоління є продуктом традиційної системи навчання, що спирається на труді Я.А. Коменського, а книга і досі залишається основним засобом навчання [15, с. 3–10]. Дослідження Р. Ших [16, с. 829–845] ще десятиріччя тому, у 2011 р., довели, що грамотне використання соціальних мереж під час навчання іноземних мов, побудова в цьому середовищі взаємодії «викладач – студент» позитивно впливають на рівень залучення студентів у процес опанування іноземної мови, адже студенти можуть поглибити свій рівень іншомовної комунікативної компетентності «не лише під час навчання на уроці, а й завдяки спільному навчанню» [16, с. 829–845]. Якщо цифрова компетентність викладача іноземних мов перебуває на рівні інноватора, то комунікація вибудовується правильно, освітні матеріали та завдання подаються з дотриманням принципів мікронавчання, як студенти, так і викладачі вважають використання соціальних мереж з освітньою метою високоефективним, а академічні результати підтверджують позитивний ефект [16, с. 829–845].

У процесі нашого дослідження встановлено, що 80% викладачів, на думку студентів, певним способом використовують соціальні мережі у своїй діяльності (рис. 6). Проте вважаємо, що це не відображає об'єктивної картини, адже написання повідомлення в соціальній мережі для студента є свідченням використання її з освітньою метою, проте з методичного погляду це не так.

Висновки. Проведене дослідження доводить, що застосування соціальних мереж у процесі іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей відповідає сучасним тенденціям розвитку цифрового суспільства, яке потребує впровадження інноваційних технологій навчання загалом та іноземних мов зокрема. Важливим є те, що це відповідає запитам сучасних здобувачів вищої освіти, оскільки їхня залученість у соціальні мережі становить майже 100%.

Сучасний студент як представник покоління Digital Natives [17], з усіма особливостями, описаними в багатьох наукових розвідках, не уявляє свого життя без інтернету, готовий використовувати гаджети і цифрові інструменти у процесі опанування іноземної мови. Саме тому сучасний викладач іноземної мови закладу вищої освіти повинен розглянути можливості залучення соціальних мереж у процесі іншомовної підготовки як інструменту, що мотивує й активізує пізнавальну діяльність студентів.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні й експериментальній перевірці системи вправ, виконання яких відбуватиметься за допомогою соціальних мереж, у межах дисциплін іншомовного циклу для студентів немовних спеціальностей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Соломаха А.В. Підготовка майбутніх педагогів до діджиталізації в ранньому навчанні іноземних мов. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету* : електронне наукове фахове видання. 2021. № 10. С. 203–215. DOI: 10.28925/2414-0325.2021.1017.
2. Kotenko O., Kosharna N., Holovatenko T. Pre-Service Primary, 2020. P. 257–280.
3. Кошарна Н.В. Інноваційні методи. С. 230–242.
4. Innovative Methods / Н. Yuzkiv et al. *Modern technologies* / L. Terletska. P. 129–132.
5. Huber S. iPads in the Classroom – A Development of a Taxonomy for the Use of tablets in school. Books on Demand GmbH, Norderstedt, 2012. 109 p. URL: <https://www.amazon.com/iPads-Classroom-Sabrina-Huber/dp/3848217651> (дата звернення: 01.12.2021) (eng.).
6. Соломаха А.В. Застосування словникових онлайн-тренажерів для формування іншомовної лек-

сичної компетенції майбутнього педагога. *Освітологічний дискурс*. С. 143–155. DOI: 10.28925/2312-5829.2019.3-4.143155.

7. Соломаха А.В. Застосування цифрових технологій для формування іншомовної граматичної компетенції у процесі раннього навчання іноземних мов (на прикладі німецької мови). *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету* : електронне наукове фахове видання. № 8. С. 121–135. DOI: 10.28925/2414-0325.2020.8.11.

8. Петрик Л.В. Застосування медіазасобів у змісті дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання». *Освітологічний дискурс*. № 2 (33). С. 161–184.

9. Петрик Л.В. Медіадидактичний супровід іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Освітологічний дискурс*. 2021. Т. 32. № 1. DOI: 10.28925/2312-5829.2021.1.8.

10. Соломаха А.В., Кошарна Н.В. Підготовка майбутніх педагогів до застосування цифрових технологій у процесі раннього навчання іноземних мов. *Educological discourse*. № 3 (30). С. 107–122. DOI: 10.28925/2312-5829.2020.3.8.

11. Effectiveness of Students' Distance Learning 2g in English Business Communication: The Experience of Kyiv National University of Technologies and Design / S. Dvorianchykova et al. *Arab World English Journal (AWEJ)*. Special Issue on CALL. 7.

12. Петрик Л.В. Інтерактивне навчальне середовище процесу іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Інноваційна педагогіка*.

Вип. 25. Т. 2. № 2 (25). С. 138–142. DOI: 10.32843/2663-6085/2020/25-2.27.

13. Редько В.Г. Концептуальні засади змісту освітнього іншомовного комунікативного середовища компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи. *Педагогіка і психологія*. 2019. № 1. С. 13–23.

14. Kotenko Olga, Holovatenko Tetiana. Models of foreign language primary school teacher training in the EU. Publishing House "Baltija Publishing", 2020. P. 92–114. DOI: 10.30525/978-9934-588-38-9-5.

15. Innovative Methods in Language Disciplines During Profile Training / H. Yuzkiv et al. *Implementation International Journal of Higher Education*. 2020. № 9 (7). P. 230–242 DOI: 10.5430/ijhe.v9n7p230.

16. Terletska L. Modern technologies of teaching English language of students of pedagogical specialties. *Pedagogy of formation of creative personality in higher and general education schools*. 2020. № 69 (3). P. 129–132. DOI: 10.32840/1992-5786.2020.69-3.26 (eng.).

17. Тестов В.А. Информационное общество: переход к новой парадигме в образовании. *Педагогіка*. 2012. № 4. С. 3–10.

18. Shih R.-C. Can Web 2.0 technology assist college students in learning English writing? Integrating Facebook and peer assessment with blended learning. *Australasian Journal of Educational Technology*. № 27 (5). P. 829–845. DOI: 10.14742/ajet.934.

19. Prensky Marc. Digital Natives, Digital Immigrants. *From On the Horizon* / Marc Prensky. NCB University Press, 2001. Vol. 9. № 5.